

Economisch Programma Brabant 2020

Managementsamenvatting

Economisch Programma Brabant 2020

Provincie Noord-Brabant

Managementsamen- vatting Economisch Programma Brabant 2020

De basis op orde en op weg naar de top!

Doorstoten tot de top vijf van de meest innovatieve regio's in Europa: dát is het belangrijkste doel van het Economisch Programma Brabant 2020. Internationaal herkend worden als Europe's heart of smart solutions. Slimme, innovatieve oplossingen ontwikkelen voor maatschappelijke vraagstukken, die daardoor ook een grote economische potentie hebben. Zes clusters spelen daarbij een hoofdrol: High-tech systems en materialen (inclusief automotive en solar), Life sciences/health, Food, Logistiek, Maintenance en Biobased economy. Om werkelijk de Europese top te halen, is versterking van de innovatiekracht nodig. Tegelijkertijd moet de basis op orde zijn. Het Economisch Programma Brabant 2020 laat zien hoe de provincie dat wil realiseren. Dit programma is een koersdocument voor de economische toekomst van Brabant. Het beschrijft welke keuzes, kaders en acties nodig zijn. Het Economisch Programma Brabant 2020 trekt de lijnen door die in de Agenda van Brabant en het programma Dynamisch Brabant zijn uitgezet. De verdere uitwerking kwam tot stand in nauw overleg met vele partners in het onderwijs en het bedrijfsleven. Ook sluit het programma aan bij bestaande regionale, nationale en internationale plannen en strategische agenda's als Brainport 2020, BrabantStad, het topsectorenbeleid van het rijk en de Europese 2020 Agenda.

Brabant in de wereldeconomie

Brabant zit in woelig vaarwater. Wereldwijde ontwikkelingen hebben vergaande consequenties voor onze regio. Globalisering bedreigt de werkgelegenheid. Delen van onze economie waarin we dachten sterk te zijn, staan onder druk en lijken zomaar te verdwijnen uit Brabant. Zie de ontwikkelingen rond MSD in Oss. Bovendien zit onze economie voor de tweede keer sinds het uitbreken van de kredietcrisis in 2008 in een economische recessie. Daarnaast hebben we te maken met trends die we het hoofd moeten bieden, zoals vergrijzing, krimpende beroepsbevolking, klimaatverandering en schaarse grondstoffen.

Sterke maar niet vanzelfsprekende uitgangspositie van Brabant

Brabant doet het economisch niet slecht. De afgelopen jaren maakte Brabant haar economie al toekomstbestendiger, ondanks de kredietcrisis en conjunctuurproblemen. Een krachtige, gecoördineerde impuls door regio (triple helix), rijk en Europa versterkte bestaande economische clusters en positioneerde enkele nieuwe. Slagen waren er ook in de ecosystemen rondom deze clusters. Topinstituten kwamen naar Brabant. Er verrezen campussen en andere moderne werklocaties. Impulsen waren er voor een robuuste arbeidsmarktstructuur en een (internationaal) vestigingsklimaat. Maar door

het woelige vaarwater van onze economie is die sterke positie niet vanzelfsprekend. Ook zien we krachtige economische ontwikkelingen elders. Bijvoorbeeld in omliggende Europese regio's en in de BRIC¹-landen. Deze ontwikkelingen maken stevig doorpakken noodzakelijk.

Naar een veerkrachtige Brabantse economie

Voldoende werkgelegenheid en een welvarende samenleving...

De beste garantie om uit de onzekere economische situatie te komen? Investeren in economische vernieuwingskracht en inspelen op maatschappelijke trends. Brabant moet ambitieus zijn, streven naar een toekomstbestendige economische structuur en cultuur. Veerkracht is daarbij cruciaal. Een veerkrachtig economisch systeem vangt verstoringen op, reorganiseert zichzelf – en behoudt tegelijkertijd zijn functie, structuur en kracht. In een globaliserende en snel veranderende wereld zorgt veerkracht voor een duurzame welvaart voor de Brabantse burgers. Dat is de kern van het economisch beleid: voldoende werkgelegenheid (op alle niveaus) en een welvarende samenleving.

... en met een sterke economie bijdragen aan maatschappelijke opgaven

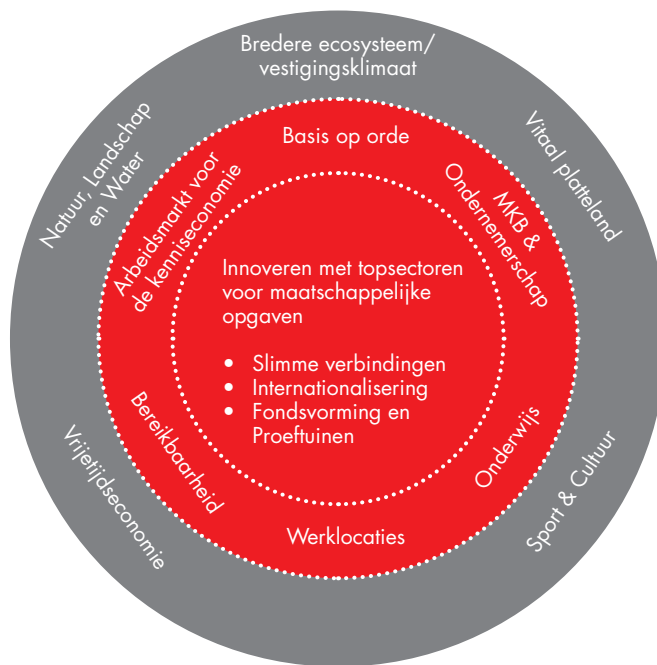
Een veerkrachtig economisch systeem draagt bovendien bij aan andere maatschappelijke doelen. Via verbindingen tussen economische clusters en maatschappelijke domeinen als gezondheid, mobiliteit, landbouw (agro-food) en energie. Hierdoor ontstaat interessante nieuwe bedrijvigheid en innovatieve oplossingen.

Door deze sterke verbinding tussen economie en maatschappelijke opgaven snijdt het mes aan twee kanten. Nieuwe ontwikkel- en groeikansen voor onze bedrijven aan de ene kant. En oplossingen voor onze maatschappelijke vraagstukken aan de andere.

Brabant moet nu doorpakken: de basis op orde en op weg naar de top

Met kennis, ondernemerschap en innovatie naar de Europese top: de ambitie van Brabant liegt er niet om. Maar daar is een flinke slag voor nodig. De lijn die we inzetten met het programma Dynamisch Brabant, moeten we nu verzilveren en uitbouwen. Samen met de Brabantse regio's. Oftewel: "de basis op orde en op weg naar de top".

Model samenhangend regionaal economisch beleid

De drie 'schillen' van het model zijn het uitgangspunt voor een samenhangend Regionaal Economisch Beleid in Brabant. We werken ze in deze samenvatting verder uit.

- 1 *Innoveren met topsectoren voor maatschappelijke opgaven*: met de sterke Brabantse clusters op weg naar de Europese top.
- 2 *De basis op orde*: aandacht voor het bevorderen van ondernemerschap, een proactief arbeidsmarktbeleid voor de kenniseconomie, ruimte voor bedrijvigheid, en een goede bereikbaarheid.
- 3 *Het bredere ecosysteem*: niet-economische ontwikkelingen die bijdragen aan een goed Brabants vestigingsklimaat en het verzilveren van kansen. Om verbindingen te leggen tussen de economie en bredere maatschappelijke prioriteiten.

Internationalisering is een rode draad door alle prioriteiten en activiteiten van het Economisch Programma.

Focus op "op weg naar de top"

De focus? Die ligt binnen het Economisch Programma vooral op die zaken waarop Brabant de komende jaren moet inzetten om de ambitie van de Agenda van Brabant waar te maken. Het doel? Met onze prioritaire economische clusters op weg naar de Europese top. Ook in de toekomst zijn onze clusters dragers van innovatiekracht en nieuwe ontwikkelingen. De focus ligt op het versterken van onze internationale concurrentiepositie. De bijbehorende drieslag: slim verbinden, internationaliseren, en een vernieuwend instrumentarium (Brabant als nationale en Europese proeftuin en de revoluerende inzet van financiële middelen).

¹ Brazilië, Rusland, India, China.

De basis op orde

‘Een aantal zaken moet gewoon op orde zijn.’ Zo staat het in de Agenda van Brabant verwoord. Dat betekent: basiskwaliteiten voor het stimuleren van ondernemerschap. Een regio-dekkend netwerk van startersondersteuning. Een robuuste arbeidsmarktstructuur. Goede afstemming tussen (technisch) onderwijs en bedrijfsleven. Voldoende goede ruimte voor bedrijvigheid. Goede bereikbaarheid. En: een adequate ICT-infrastructuur.

Het bredere ecosysteem/vestigingsklimaat

Er zijn meer zaken die wezenlijk bijdragen aan de Brabantse ambities. Zoals een vitaal platteland. Goede culturele en sportvoorzieningen. En aansprekende natuur en landschappen. Een slimme koppeling tussen dit bredere ecosysteem en de economie biedt kansen: voor innovatieve aanpakken en nieuwe verdienmodellen.

Forse inspanningen nodig

Onze strategie sluit aan bij zowel de agenda van Brussel (de groeistrategie Europa 2020) als bij de agenda van Den Haag (het Topsectorenbeleid). Adequaat inspelen op de rijks- en Europese agenda's vergt forse inspanningen.

De drieslag “slim verbinden, internationaliseren en een vernieuwend instrumentarium” koppelen we aan acties en instrumenten van andere publieke en private partijen. Zo creëren we forse injecties in onze economische vernieuwingskracht. Verbinden loont. Zo leidde krachtenbundeling in de vorige Europese begrotingsperiode 2000-2006 tot een investeringsimpuls in Zuid-Nederland. Omvang: € 534 miljoen². Het kabinet nodigt de provincie expliciet uit om te participeren in fondsvorming rond de Topsectoren. Omdat onze regionale clusters aansluiten op de landelijke Topsectoren, biedt deze samenwerking een uitgelezen kans: om krachten te bundelen en een forse economische impuls aan de Brabantse economie te geven. Samen met aanvullende acties van de provincie en partners maakt dit samenspel deel uit van een ambitieus tienpuntenplan (zie pagina 6 en verder).

Regionale agenda's: samenwerking rond gezamenlijke ontwikkelopgaven

De vier Brabantse regio's en de B5-steden formuleerden ambitieuze strategische agenda's. Zoals Brainport 2020 (agenda voor de regio Zuid-Oost-Nederland, een van de drie Nederlandse Mainports) en de strategische agenda's West-Brabant, Midden-Brabant en Noordoost-Brabant (i.o.). En recent de Strategische Agenda BrabantStad 2012-2020. Het Economisch Programma sluit hier inhoudelijk goed bij aan.

De regio's en steden zijn zélf verantwoordelijk voor hun strategische agenda's. De provincie stelt zich op als partner: eigen acties (vooral voor de ontwikkeling van de economische clusters) verbinden we met regionale triple helix (+)-aanpakken. Daarbij zijn de provincie- en landsgrenzen niet heilig. We zoeken telkens de juiste schaalniveaus en partners: regionaal, bovenregionaal en internationaal.

Stip op de horizon

Als we onze basis op orde houden én we investeren in economische vernieuwingskracht dan kunnen we voor 2020 een ambitieuze stip op de horizon zetten.

- Brabant behoort dan tot de top vijf van innovatieve regio's in Europa.
- Heeft een veerkrachtige economie.
- We maken producten en diensten met toegevoegde waarde – met innovatie op het allerhoogste niveau.
- Het ecosysteem/vestigingsklimaat ondersteunt krachtige innovatieve clusters.
- We spelen met deze clusters optimaal in op kansen die maatschappelijke opgaven bieden. Zoals slimme mobiliteit, duurzame energie, gezond ouder worden (zorgeconomie) en de duurzame agro-foodketen.
- We zijn daadwerkelijk “Europe's heart of smart solutions”.
- Er is voldoende werkgelegenheid op alle niveaus.

Wat gaan we doen?

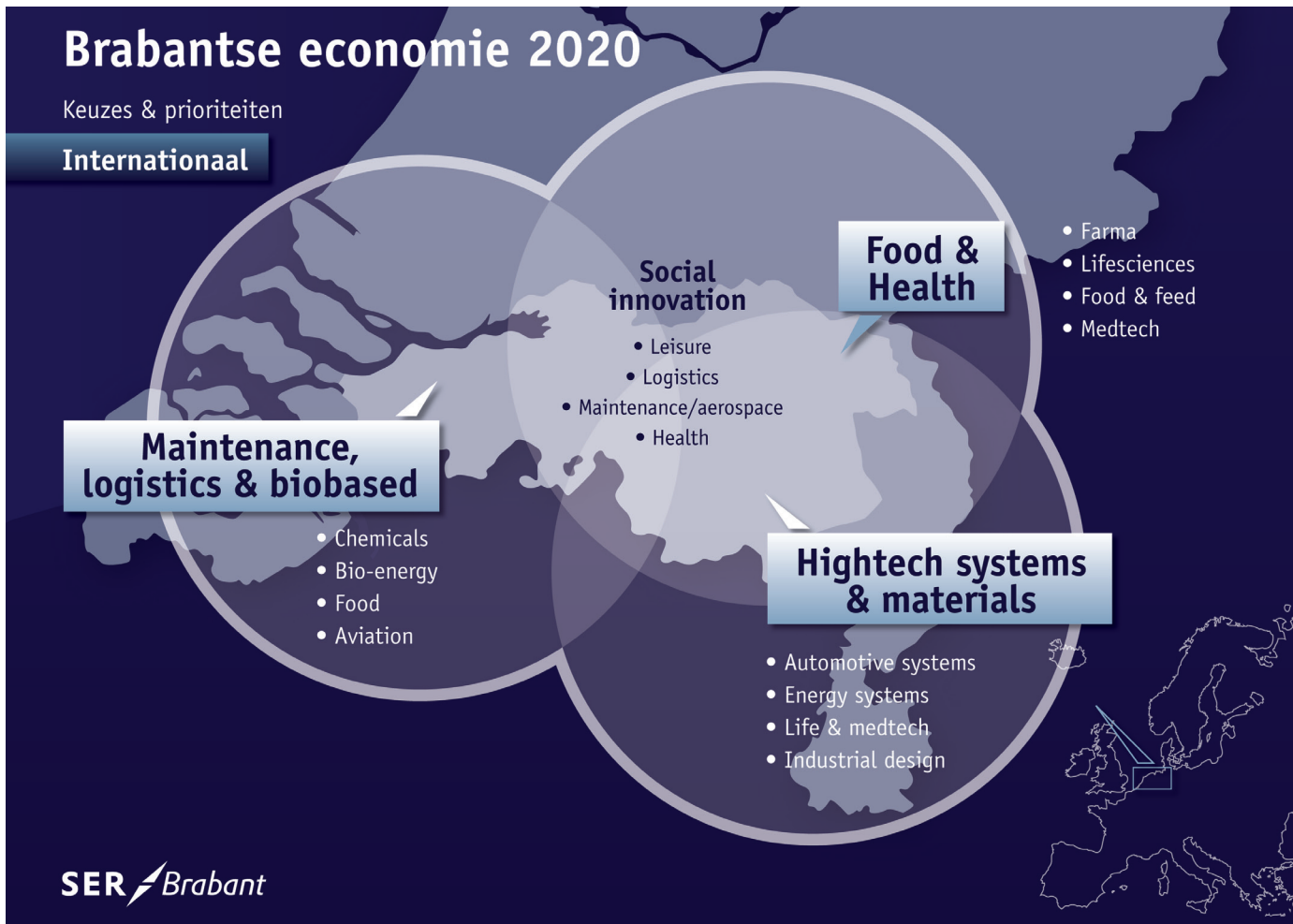
Op weg naar de top met sterke economische clusters

Op weg naar de top? Dat doen we via een ambitieus tienpuntenplan. Met als hart de optimale ontwikkeling en (maatschappelijke) benutting van onze sterke economische clusters. Die clusters zijn High-tech systems en materialen (inclusief automotive en solar), Life sciences/health, Food, Logistiek, Maintenance, en Biobased economy. Met de creatieve industrie en sociale innovatie als katalysators. Deze clusters:

- zijn ingebed in sterke tradities van de Brabantse economie
- bieden kansen op het wereldtoneel
- leiden in verbinding met elkaar tot nieuwe marktkansen

Verder ontwikkelen van deze clusters leidt tot het versterken van de Brabantse concurrentiekracht en het verzilveren van onze groeipotentie. De uitdaging voor de komende jaren? De clusters zodanig ontwikkelen dat ze optimaal bijdragen aan Brabant als top 5-innovatieregio in Europa. Dat doen we

² Bron: OP-Zuid

door het organiserend vermogen en de kracht van de clusters te versterken. Dat vraagt om maatwerk. Bovendien werken we aan kansrijke cross-overs tussen de clusters en aan verbindingen met maatschappelijke opgaven. Er zijn meer factoren die onze clusters sterker maken. Zoals fysieke brandpunten voor open innovatie (“innovatiebevorderende werklocaties”). En sterke verbindingen met het arbeidsmarktbeleid en met de Brabantse onderwijsinstellingen.

Kortom: slimme verbindingen, ondersteund door de inzet van gericht instrumentarium (financieel en niet-financieel). Samen vormen ze een ambitieus tienpuntenplan: voor een veerkrachtige economische toekomst van Brabant.

Tienpuntenplan: slimme verbindingen in combinatie met slimme instrumenten

Slimme verbindingen:

1 Optimaal samenspel met de Europa 2020 groeistrategie en met het Topsectorenbeleid van het rijk

De provincie speelt in op de groeistrategie Europa 2020 en gebruikt eigen middelen als hefboom voor Europese fondsen. Onze insteek: de Brabantse clusters maximaal verbinden aan het nieuwe nationale Topsectorenbeleid. Het Europese en landelijke beleid dekken echter niet alles af. Aanvullend zetten we daarom ook eigen acties en instrumenten in. Die werken we hierna verder uit.

2 Aanjagen en ontwikkelen van de Brabantse clusterkracht en het realiseren van kansrijke cross-overs tussen clusters

De provincie gaat aanjaag- en ontwikkelcapaciteit bieden. Het doel: de Brabantse clusters verder ontwikkelen. Uitvoeringsorganisatie BOM levert (een deel van) die capaciteit, samen met andere uitvoerings- en clusterorganisaties.

De clusters hebben een verschillende uitgangspositie. Als bijlage bij het Economisch Programma is een analyse opgenomen van de uitgangsposities en kansen per cluster. Deze analyse werken we verder uit in clusterspecifieke ‘roadmaps’ (plannen van aanpak). Met daarin de gezamenlijke doelbepaling en output van de relevante partners (in de triple helix (+)). Zowel voor de korte termijn (inzetten op maximaal resultaat in de huidige bestuursperiode) als de langere termijn (doorkijk naar 2020). Ook kijken we naar de taken en de rollen van de verschillende partners. Inclusief de rol van de provincie. De ‘roadmaps’ werken we samen met de partners uit in een actieprogramma. Dat programma – dat in het najaar gereed is – bevat concrete doelen en prestaties. Tijdens de uitwerking kijken we tegelijkertijd naar maximale synergie tussen de clusters onderling én naar nationale en internationale verbindingen. De optelsom en samenhang in het actieprogramma moet immers leiden tot het doel in 2020: Brabant in de top 5 van innovatieve regio’s.

Vooral op de snijvlakken (cross-overs) tussen de clusters liggen veel ontwikkel- en innovatiekansen. Dat maakt de clusteranalyse duidelijk. Twee cross-overs bieden in het bijzonder kansen: verbindingen vanuit het cluster High-Tech systems en materialen en vanuit de Agro-food keten. Mogelijke verbindingen zijn er met andere clusters, maar ook met maatschappelijke opgaven (zie punt 3). Het aanjaag- en ontwikkelwerk is dan ook in belangrijke mate geënt op het realiseren van cross-overs.

3 Verbinden van clusters met vier centrale maatschappelijke opgaven: slimme mobiliteit, een duurzame agro-food keten, duurzame energie, en gezond ouder worden (zorgeconomie)

Er is sprake van wederkerigheid tussen specifiek economische en bredere maatschappelijke opgaven. Enerzijds draagt een goede maatschappelijke omgeving bij aan een goed ondernemings- en vestigingsklimaat. Anderzijds dragen de Brabantse clusters bij aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. De kracht van Brabant? Het omzetten van maatschappelijke vraagstukken in economische kansen. Brabant zet in op slimme oplossingen: voor duurzame energie, slimme mobiliteit, gezond ouder worden (zorgeconomie) en een duurzame agro-foodketen. Deze vier maatschappelijke opgaven staan hoog op de Europese agenda. Aansluiting is mogelijk bij bestaande, sterke triple helix- samenwerkingsverbanden. Ook zijn er verbindingen mogelijk met het arbeidsmarktbeleid, in

het bijzonder als het gaat om de zorgeconomie. Per opgave stellen we een uitvoeringsprogramma op. Dat doen we samen met externe economische en maatschappelijke stakeholders. De uitvoeringsprogramma’s, met concrete doelen en prestaties, zijn in het najaar gereed.

4 Bedrijventerreinen en het creëren van “innovatie bevorderende werklocaties” (inclusief de digitale agenda)

De provincie ontwikkelde een Strategie Werklocaties. Deze Strategie biedt het Brabantse bedrijfsleven ruimte om te ondernemen (zie ook “de basis op orde”). Daarnaast zet de provincie gericht in op specifieke werklocaties die de clusters faciliteren. Dit vraagt om maatwerk per cluster: hoe kan de provincie de beste ruimtelijke ondersteuning bieden? Dit keert terug in de uitwerking van de eerder genoemde ‘roadmaps’ (plannen van aanpak). De provincie wil ook de komende jaren betrokken zijn bij nieuwe ontwikkelingen; selectief, op basis van heldere afwegingskaders. De inzet van provinciale middelen en instrumenten (financieel en niet-financieel) bekijken we hierbij in samenhang. Ook kijken we naar een (meer ontwikkelingsgerichte) rol voor het Provinciale Ontwikkelbedrijf en de rol van de BOM/BHB³ hierbij.

Bij deze specifieke werklocaties gaat het niet alleen om ruimtelijke kwaliteit. Het gaat ook om het gezamenlijk benutten van faciliteiten. Om het aantrekken van kennisintensieve nieuwe vestigers uit binnen- en buitenland. Om het ondersteunen van startende en groeiende bedrijven. En om het betrekken van partijen als onderwijs- en onderzoeksinstituten, op en buiten het terrein. Voorbeeld: het Life Sciences Park Oss. De ontwikkeling van zulke werklocaties vraagt dus om een multidisciplinaire aanpak. En om een ontwikkelingsgerichte samenwerking van meerdere publieke en private partners.

Digitale agenda

Een hoogwaardige en open ICT infrastructuur (glasvezel/kabel): het is een basisvoorziening voor Brabantse huishoudens en bedrijven. Om de uitrol en benutting van deze infrastructuur te stimuleren, ontwikkelt de provincie een Digitale Agenda voor Brabant. Een tweesporenstrategie, waarbij het fysieke netwerk en maatschappelijke toepassingen elkaar onderling versterken. Een startnotitie is medio 2012 gereed.

³ De Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen BV (BHB) is bij de BOM ondergebracht. Het fonds wordt ingezet voor de herontwikkeling van bestaande werklocaties. De BOM is procesbegeleider, de BHB het investeringsfonds.

5 Verbinding van clusters met arbeidsmarktbeleid en onderwijs

De provincie bevordert optimale verbindingen: tussen de Brabantse arbeidsmarktorganisaties en –netwerken, en de organisaties en netwerken die specifiek voor de clusters werken. De provincie bevordert bovendien optimale betrokkenheid van het onderwijs bij de gezamenlijke aanpak van clusteropgaven. Specifiek zetten we in op een goede verbinding met de landelijke Human Capital Agenda's in het Topsectorenbeleid. En op de totstandkoming van Centra voor Vakmanschap en Centra voor Expertise. Het aantrekken van buitenlandse kenniswerkers is een aandachtspunt: in het arbeidsmarktbeleid (pagina 13) én in de internationaliseringsagenda.

6 Verbinden van clusters met bereikbaarheid en mobiliteit en met het bredere ecosysteem (sport, cultuur, vitaal platteland, vrijetijdseconomie en natuur, water en landschap)

De provincie ontwikkelt vanuit haar niet-economische kerntaken diverse programma's. Daarin zijn goede aanknopingspunten te vinden voor nieuwe verbindingen met economie en met de economische clusters. Sommige programma's worden al uitgevoerd, sommige worden nu ontwikkeld.

- het Netwerkprogramma Brabantstad Bereikbaar
- het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan, met onder andere aandacht voor acties om aanvullende bedrijvigheid te creëren op overslagpunten
- de nieuwe Koepelnota Cultuur, met onder andere cultuur en creatieve industrie als katalysator voor het MKB
- Brabantstad Culturele Hoofdstad (2018 Brabant)
- het Investeringsprogramma Grote Erfgoedcomplexen
- het Sportplan Brabant, met sportinnovatie als een van de speerpunten
- het Koersdocument "Transitie van stad en platteland", met aandacht voor een economisch sterk platteland
- het Uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie
- de Nota Natuur en Landschap, waarin wordt aangestuurd op nieuwe economische dragers in de drie Brabantse "Landschappen van Allure"
- het Innovatieprogramma Duurzaam Waterbeheer

Ontwikkelingspoor voor de langere termijn: het uitwerken van deze innovatiekansen en nieuwe verdienmodellen, samen met het bedrijfsleven. Kansrijke "kapstokken" in de niet-economische programma's betrekken we bij het aanjaag- en ontwikkelwerk in en tussen de clusters.

Internationalisering:

7 Een krachtige internationaliseringsagenda (internationalisering, public affairs en branding)

Samen met Brabantse partners werken we aan een samenhangende Uitvoeringsagenda voor Internationalisering, Public Affairs en Branding (IPB). De Uitvoeringsagenda richt zich op het verbeteren van het internationaal concurrerend vermogen van Brabant. Het stimuleren van een internationale netwerkeconomie en het aantrekken van internationale bedrijven en kenniswerkers. Het versterken van de internationale oriëntatie van Brabantse bedrijven, overheden en instellingen. En beleidsbeïnvloeding en actieve belangenbehartiging richting rijk en Europa.

Leidraad voor strategische actie vormen de vier maatschappelijke opgaven: slimme mobiliteit, duurzame energie, een duurzame agro-food keten en gezond ouder worden. Voor het IPB-plan identificeren we momenteel internationale kansen voor deze maatschappelijke opgaven. Dat doen we samen met partners uit Brabant.

Bijlage 2 van het Economisch Programma beschrijft per cluster de internationale kansen en opgaven. Internationaal verbinden van de clusters gebeurt op drie niveaus: grensoverschrijdend, op Europese schaal en mondiaal. Ook hier is sprake van maatwerk per cluster. Dat varieert van kennisrelaties met instituten in Leuven, Luik en Aken, tot het betreden van groeiemarkten in Azië en Latijns-Amerika. Meer dan in het verleden ligt de focus op activiteiten voor handelsbevordering, in combinatie met innovatiestimulering. Bijvoorbeeld door handelsmissies ook te benutten voor "business development" bij buitenlandse partners. Dit geeft tevens richting aan de keuze voor landen en regio's om mee samen te werken.

Internationale branding en Public Affairs: het zijn belangrijke instrumenten om de inhoudelijke internationale ambities van Brabant te ondersteunen. Brabant is "Europe's Heart of Smart Solutions". Met een onderscheidende propositie: "high tech" gecombineerd met "high touch". Vanuit deze propositie werkte de provincie met partners scenario's uit voor internationale branding. Die gebruiken we de komende jaren om Brabant internationaal stevig op de kaart te zetten.

Instrumenten:

8 Mobiliseren en organiseren van (groei) kapitaal voor de clusters: bedrijfsfinanciering

De bedrijven in de clusters kunnen alleen groeien en innoveren als ze beschikken over voldoende financieringsbronnen. Op dit moment zoekt de provincie uit hoe groot de financieringsbehoefte in Brabant precies is. Dit onderzoek is in het najaar van 2012 afgerond. Parallel daaraan bereiden we een aantal concrete financieringsinstrumenten voor. Om groei-kapitaal beter beschikbaar te maken voor het MKB, werken we de komende jaren langs vier actielijnen.

- Optimaal benutten van reeds beschikbare financieringsinstrumenten van het rijk en Europa.
- Mobiliseren, organiseren en toegankelijk maken van privaat kapitaal (voor het MKB); onder andere via een business angel netwerk⁴ en via Actieplan Groei!⁵
- Afdichten van de Brabantse financieringsbehoefte en het organiseren van een sluitende en samenhangende financieringsketen⁶. Met betrokkenheid van private financiers en in samenwerking met andere provincies. Vanuit de provincie voeren we – samen met andere partners – verkenningen en voorbereidingen voor een aantal kapitaalfondsen uit (deels clusterspecifiek).
- Verbinden van bedrijfsfinanciering en innovatieondersteuning. Onder andere via Actieplan Groei! én door bij clusterontwikkeling standaard partijen uit de financiële wereld te betrekken.

9 Innovatiefonds voor de financiering van gezamenlijke innovatieprojecten

De provincie wil een fonds inrichten voor nieuwe producten en diensten. Hoe? Door financieel te participeren in concrete innovatietrajecten van MKB-bedrijven. De afgelopen tijd vielen landelijke middelen weg. Daardoor groeit de behoefte aan een (revolverend) innovatiefonds voor investeringen in kleine collectieve innovatieprojecten. Met drie tot vijf partijen, waaronder altijd enkele MKB-bedrijven, gericht op het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten.

10 Proeftuinen en innovatief inkopen

Via proeftuinen bereiken innovaties de markt sneller en krachtiger. In een proeftuin werken, in een nagebootste omgeving, alle stakeholders intensief met elkaar samen. Van ontwikkelaars en kennisleveranciers tot regelgevers, financiers en eindgebruikers. Zonder regels en andere belemmeringen die de experimenten soms in de weg staan. De provincie kan het opzetten van proeftuinen ondersteunen. Bijvoorbeeld het helpen creëren van “regelarme” ruimten (in samenspraak met het rijk). Ook kan de provincie concrete assets inbrengen. Zoals provinciale wegen en data in proeftuinen als het gaat om Slimme Mobiliteit. Of via het eigen inkoopbeleid (zoals bussen in proeftuinen voor Elektrisch Rijden). Rond het thema economie/innovatie en natuur kijken we naar experimenteerruimte in bijvoorbeeld het Groene Woud. Ook wil Brabant een (Europese) proeftuin worden voor zorgconomie en vernieuwend arbeidsmarktbeleid.

De rol van de provincie bij de implementatie van het tienpuntenplan

Een actieve partner: dat is wat de provincie wil zijn bij het waarmaken van de stip op de horizon. Vanuit deze rol gaan we de samenwerking aan met partners in de triple helix (+). Het doel: meer gezamenlijke slagkracht bereiken. Mooie intenties zijn daarbij niet genoeg: de provincie wil participeren in gezamenlijke ontwikkelingen. In alle gevallen geldt: uiteindelijk moet het bedrijfsleven de kar (willen) trekken. Dat is telkens de lakmoesproef. De overheid moet immers niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten.

De rol van de provincie: enabler. Een woord zonder directe Nederlandse vertaling. Waar het op neerkomt: de provincie laat anderen tot succes komen. Door partners te faciliteren, initiëren en ondersteunen. Niet vanaf een afstand, maar betrokken en creatief. Dat vraagt om meer competenties dan alleen financiële. Onze kwaliteit is het actief verbinden van partijen.

Verbinder en makelaar

Uitgangspunt is dat cluster- en netwerkorganisaties en lokale/regionale ontwikkelingspartijen primair aan zet zijn bij het vormgeven van de clusters op zich. Op basis van duidelijke toekomstvisies (zoals de strategische regio-agenda's) en

⁴ Een Business Angel is een particuliere investeerder die zich richt op bedrijven die zich in een startfase bevinden. Naast geld wordt vaak ook kennis, netwerk en ervaring ingebracht. Het gaat meestal om relatief kleine participaties.

⁵ In Actieplan Groei! werken overheden, belangenbehartigers en intermediaire organisaties samen. Zij adviseren en begeleiden startende en groeiende ondernemers in Brabant en Zeeland.

⁶ Kapitaal voor iedere fase van bedrijfsontwikkeling, van heel prille bedrijvigheid (pre-seed), tot en met kapitaal voor doorgroeiende bedrijven (later-stage kapitaal)

investeringsplannen. Komen die plannen niet van de grond? Dan kan de provincie hulp bieden bij het initiëren/coördineren. Waar die plannen er wél zijn, legt de provincie eigen accenten. Dat doet ze vanuit haar rol als middenbestuur: stimuleren van slimme verbindingen tussen clusters en met maatschappelijke opgaven.

Complementaire en actieve rol

De provincie vult andere overheden aan. Lokale en regionale ontwikkelingen verbinden we actief met elkaar. Bovenregionale opgaven pakken we zelf op. En waar nodig leggen we nationaal en internationaal verbindingen. De provincie wil bij het benutten van kansen samenwerken met andere regio's in Nederland, Europa en de wereld. Het doel: meer gezamenlijke slagkracht te bereiken.

Multidisciplinair maatwerk

De precieze inzet van aanjaag- en ontwikkelcapaciteit per cluster en tussen de clusters: maatwerk. Ook gaat het veelal om het combineren van competenties: niet alleen ontwikkeling & innovatie, maar ook werklocatie-ontwikkeling, internationalisering en andere disciplines. Afhankelijk van de situatie.

Als koersdocument geeft het Economisch Programma geen antwoorden op deze maatwerkvraagstukken. Wel geeft de clusteranalyse in bijlage 2 aanzetten. Die werken we per cluster verder uit in 'roadmaps'.

Van subsidiegever naar co-investeerder

De financiële middelen van de provincie zetten we waar mogelijk revolverend in. In plaats van subsidies en exploitatie-uitgaven. Investerings (vermogensmiddelen) blijven op die manier in principe voor de provincie beschikbaar om opnieuw te investeren in nieuwe ontwikkelingen.

De basis op orde

Zonder een goede basis kunnen we niet naar de top. "De basis op orde" kunnen we zien als het dagelijks onderhoud van onze economie. Met activiteiten voor het bevorderen van ondernemerschap in het MKB, arbeidsmarktbeleid voor de kenniseconomie, en het bieden van ruimte voor bedrijvigheid.

MKB en ondernemerschap

Ondernemingen die vanuit kennis nieuwe marktkansen zien en die kansen weten te vertalen naar waarde: ze vormen de

basis voor de economie van de toekomst. Investerings in de kwantiteit en kwaliteit van ondernemerschap zijn daarom een kernopgave van het economisch beleid. Wat dit concreet betekent voor de komende jaren? Het realiseren van een regionaal netwerk voor de ondersteuning van innovatieve starters. En het bevorderen van aandacht voor ondernemerschap in het onderwijs.

Dit gebeurt via een "valorisatieprogramma" per Brabantse regio. Voor West- en Midden-Brabant is zo'n plan er al (Starterslift). Hiervoor zegde de provincie inmiddels cofinanciering toe. Ook voor Zuid-Oost-Brabant is het plan gereed (Bright Move) en is cofinanciering aangevraagd. Het plan voor Noord-Oost-Brabant (5-sterrenregio), inclusief aanvraag voor cofinanciering, verwachten we binnenkort.

Het (door Provinciale Staten vastgestelde) toetsingskader stelt dat de valorisatieprogramma's gedeeltelijk revolverend moeten zijn. Dat andere partijen substantieel moeten bijdragen. Dat de programma's verbindingen moeten leggen met de economische clusters. Dat het middelbaar beroepsonderwijs op de programma's moet worden aangesloten. En: dat financiers (zoals kapitaalfondsen) erbij betrokken moeten zijn.

Arbeidsmarktbeleid voor de Kenniseconomie

De arbeidsmarkt dreigt de bottleneck te worden van de Brabantse economie. Brabantse ondernemers zien de groeiende discrepantie tussen vraag en aanbod als een belangrijk zorgpunt: een achilleshiel van de Brabantse economie. De relevante partijen werken sinds enkele jaren samen in Pact Brabant⁷. De samenwerkingpartners tekenden eind 2011 het Brabants Arbeidsmarktakkoord. Dat resulteert nog vóór de zomer van 2012 in een Uitvoeringsagenda. De Brabantse ambitie: pilotregio worden voor arbeidsmarktvernieuwing.

De Uitvoeringsagenda zet in op:

- het ondersteunen van MKB-bedrijven bij het formuleren van hun personeelsbeleid
- het genereren van voldoende instroom van goed geschoolde arbeidskrachten op alle niveaus in de clusters (onder andere via de regionale Platforms Promotie Techniek)
- een goede aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven
- het stimuleren van arbeidsmobiliteit (onder andere via HRM servicecentra)
- het aantrekken van (internationale) kenniswerkers (onder andere via regiobranding)

⁷ Aan Pact Brabant nemen deel: de zeven wethouders vanuit de arbeidsmarktregio's, BZW, MKB Brabant, ZLTO, FNV, MBO Brabant en UWV Werkbedrijf en wordt voorgezeten door de gedeputeerde EZ van de provincie. SER Brabant en PSW zijn adviseur. Het Hoger Onderwijs Brabant is gevraagd een vertegenwoordiger af te vaardigen.

De provincie is voor arbeidsmarktvernieuwing een belangrijke aanjagende partij. Binnen Brabant én daarbuiten (de relatie met Den Haag en Brussel). De uitvoering zelf ligt niet bij de provincie; daarvoor zijn vooral de andere partijen in de regio's aan zet. De provincie vervult een rol als aanjager van samenwerking (makelaar), verbinder en enabler – en laat zo anderen tot succes komen.

Onderwijs: op weg naar een Brabants KennisPact

Onderwijs is geen kerntaak van de provincie. Brabant heeft echter belang bij een goed functionerende samenwerking tussen overheid, ondernemingen en onderwijs in de triple helix. Vanuit haar verbindende rol stimuleert de provincie een gezamenlijk “KennisPact Brabant”. Dit wordt gebaseerd op het huidig overleg met het hoger onderwijs, met uitbreiding naar het mbo. Het betrekken van het onderwijs bij de ontwikkeling van de Brabantse clusters is onderwerp van de provinciale afstemming in het KennisPact.

Ruimte voor bedrijvigheid (werklocaties)

Voor een aantrekkelijk ondernemings- en vestigingsklimaat is voldoende en aantrekkelijke ruimte onontbeerlijk. Voor de vestiging van nieuwe, en voor de ontwikkeling van bestaande bedrijven.

Als gebiedsregisseur is de provincie (mede) verantwoordelijk voor de regionale planning en programmering van werklocaties. De provincie stelde in 2012 een Strategie Werklocaties op. Die zet gericht in op de ondersteuning en ontwikkeling van specifieke werklocaties die de clusters faciliteren (zie pagina 8). Daarnaast gaat de strategie in op “de basis op orde”. Met aandacht voor de inzet van de provincie voor optimale regionale coördinatie. Zodat de vraag naar werklocaties en het regionale aanbod zowel kwantitatief als kwalitatief beter aansluiten op de vraag van de eindgebruikers. De aandacht verschuift daarbij van nieuwe locaties naar de (her-)ontwikkeling van bestaande. Hierbij zet de provincie ook de komende jaren het fonds in van de Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen BV (BHB).

Bereikbaarheid en Mobiliteit en het bredere ecosysteem (cultuur, sport, vitaal platteland, vrijetijdseconomie, natuur, landschap en water)

De vorige paragrafen beschreven de onderwerpen met betrekking tot de “basis op orde”. Onderwerpen die horen bij de economische kerntaak van de provincie. Daarnaast zijn er onderwerpen vanuit andere, niet-economische, programma's. De relatie met het Economisch Programma is dat ze belangrijk zijn voor een goed vestigingsklimaat. Bovendien zijn er nieuwe economische en maatschappelijke ontwikkelingskansen te verzilveren. Dit proces van ‘slim verbinden’ hoort bij de ambitie van Brabant om een innovatieve top-regio in Europa te zijn. Dit ontwikkelspoor (voor de langere termijn) is daarom onderdeel van het hiervoor beschreven tienpuntenplan en wordt aangestipt op pagina 8.

Naar uitvoering

Financiering regionaal economisch beleid

De afgelopen jaren investeerde de provincie fors in de Brabantse economie. Vanaf 2012 lopen de financiële middelen echter fors terug. In het Bestuursakkoord 2012-2015 ‘Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant’ is er een incidentele intensiveringsruimte van € 52,6 miljoen voor economisch beleid. Hiermee kunnen we vooral ontwikkelingen uit het economisch programma Dynamisch Brabant voortzetten. Dat betekent dat we de komende tijd vooral investeren in “de basis op orde”. Vanuit onze ambitie om tot de Europese top te horen, willen wij echter vooral een goede verbinding maken met Europa 2020, het Topsectorenbeleid en met belangrijke maatschappelijke opgaven. Van de vier maatschappelijke opgaven is op dit moment Duurzame Energie als economische kans uitgewerkt⁸.

De tweeledige strategie van ‘de basis op orde’ en ‘op weg naar de top’ is geen kwestie van of-of. Zonder een goede basis is het streven naar een toppositie niet mogelijk. En alleen investeren in de basis zet ons in de globaliserende economie op achterstand.

Zeker in tijden van budgettaire krapte gaat het om het slim inzetten van de beschikbare middelen. Om een begin te kunnen maken met het realiseren van onze (top-)ambitie zetten we een deel van het beschikbare budget in als revoluerende investeringen. Daarnaast creëren we synergie in de

⁸ Duurzame energie, inclusief het onderdeel duurzame energie als economische kans (biobased, solar, elektrisch rijden), is uitgewerkt in de Energieagenda en de bijbehorende Investeringsagenda Energie van € 71,2 miljoen.

verbinding met de investeringsvoorstellen BrabantStad Culturele Hoofdstad (2018Brabant), Sportplan Brabant, Grote erfgoedcomplexen, en het Investeringsplan Energietransitie als kans voor innovatie en duurzaamheid in Brabant.

Samenhangende instrumentenmix

Willen we onze ambities waarmaken? Dan moeten we middelen op een slimme manier inzetten, in een samenhangende instrumentenmix. Daarbij willen we de inzet van andere overheden aanvullen. En krachten waar mogelijk bundelen om tot hefboomen/multipliers te komen. Het Topsectorenbeleid en de nieuwe Europese fondsen per 2014 (onder andere het nieuwe OP-Zuid) bieden daarvoor aanknopingspunten.

In het Economisch Programma schetsen we hiervoor een aantal denk- en ontwikkellijnen.

- Een veranderende rol van de provincie: van afstandelijke subsidiegever tot actieve partner in ontwikkelingen. In verbinding met triple-helix-aanpakken op regionale schaal.
- Meer multidisciplinair werken rondom ontwikkelopgaven: binnen het Provinciehuis, met uitvoeringsorganisaties, en met andere partners (“werken in allianties”).
- Sterkere verbindingen tussen economisch beleid en andere beleidsvelden rondom de majeure maatschappelijke opgaven.
- Meer revolverende inzet van middelen, inclusief een betere mobilisatie en ontsluiting van privaat kapitaal.
- Inzet van assets en bestuurskracht van de provincie voor het realiseren proeftuinen, in verbinding met innovatief inkopen.

Overig provinciaal instrumentarium, monitoring & evaluatie

De provincie kan ook beschikken over niet-financiële instrumenten. Zoals de vermindering van regeldruk en meer (digitale) dienstverlening. Deze instrumenten zetten we actief en in samenhang in.

Tot slot: bij goed beleid hoort een systeem van monitoring en evaluatie. Op basis waarvan we tussentijds kunnen bijsturen. Via een monitor brengen we daarom periodiek de voortgang van het Economisch Programma in beeld. Waarbij we onze eigen kennisbronnen en onderzoeksfaciliteiten optimaal betrekken. De uitvoering van het Economisch Programma steunt op kennis en onderzoek. Samen met kennisinstituten als PON, Telos, PRG, SER Brabant en met Brabantse Universiteiten en Hogescholen, werkt de provincie aan een nieuwe ‘trend/planbureau’ voor Brabant.

Colofon

Economisch Programma Brabant 2020
Managementsamenvatting

Bestuurlijk opdrachtgever

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, Bert Pauli, gedeputeerde Economische Zaken & Bestuur

Ambtelijk opdrachtgever

Directieraad, Erik van Merrienboer, directeur Economie & Mobiliteit

Opdrachtnemer

Miranda Wijnstekers, Programmamanager Economisch Programma

Leden Kernteam

Sjoerd van Dommelen

Yolanda Hafmans

Anke van der Heijden

Dick de Jager

Trudy van den Merkhof

Nancy Wester

En niet te vergeten speciale dank aan...

- De inspirerende inbreng en praktijkvoorbeelden van onze partners uit het bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen, BrabantStad (EZ), SER Brabant, BZW en andere intermediaire organisaties. Zowel tijdens het proces, de werkateliers als in de “meeleesfase”.
- De “tot nadenken stemmende” observaties, inhoudelijke inbreng, brede kennis, ervaring en netwerken van onze Denktank:
 - Ir. L. Bax (director general Bax & Willems Consulting Venturing, Barcelona)
 - Dr. P. Boekholt (managing director Technopolis Group, Amsterdam)
 - Prof. W. van Dyck (hoogleraar innovatiemanagement Vlerick Business School, Gent)
 - Dr. O. Lint (Fontyslectoraat Brainport)
 - Prof. dr. Ir. S. Manigart (hoogleraar entrepreneurial finance Vlerick Business School, Gent)
 - Prof. dr. B. Nooteboom (hoogleraar innovatie Universiteit van Tilburg)
 - Drs. Y. Uylen (corporate relations manager Vlerick Business School, Gent)
 - Prof. dr. E. Vermeulen (Professor of Business Law Universiteit van Tilburg, vice president Corporate Legal Department Philips International)
- De inhoudelijke en deskundige inbreng van vele collega's uit de directies E&M, ROH, SCO, ECL en Middelen.

's-Hertogenbosch, maart 2012

www.brabant.nl

Brabant, Europe's heart of smart solutions

